

NATURVERNFORBUNDET I RISSA

Adr. : 7100 Rissa Tlf. : 73851430 Fax : 73851180

Vår ref. : R.3.3mø

Deres ref. :

Dato : 31.03.08

SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE POSTUTTAK 7004 TRONDHEIM

Merknader til vindkraftplan for Sør-Trøndelag

Det vises til forslag til fylkesdelplan for vindkraft, vedtatt av fylkesutvalget 15.01.08.

Bakgrunnen for planene om økt satsing på vindkraft skal bl.a. være et stort kraftbehov i regionen og et ønske om mer satsing på fornybar miljøvennlig energi. Det virker likevel tvilsomt å beslaglegge over 1000 km² av fjellnaturen på Fosen til 30 - 40 vindindustribygg og så kalle dette miljøvennlig. Inngrepene i naturen vil bli enorme og irreversible.

AREALER

Hundrevis av km² av fjellområdene i de berørte kommunene skal gjøres om til det som betegnes som vindpark med tilhørende nettilknytning. Landskapsbildet vil forandre karakter fra i dag å være en naturpark til å bli en industripark. Noen har også valgt å kalle det slagmark. Dette er på grunn av størrelsen av de planlagte inngrepene, vegskjæringene, antall møller, høyden på møllene og kraftgatene. Etter vårt syn vil både disse områdene som blir direkte berørt og i de omkringliggende områdene som blir indirekte berørt, ligne mer på et industriområde.

Det er lokaliteter med lokal og regional verneverdi ved planområdene, og det er nasjonale naturreservat like utenfor. Opprettelse av buffersoner er nødvendig. De inngrepsfrie arealene vil ved en utbygging bli sterkt redusert eller forsvinne. Kommunene mister siste rest av de mest verdifulle inngrepsfrie områdene for alltid (områder som ligger lengst borte fra større tekniske inngrep i en avstand på 3 – 5 km).

I kommunenes planarbeid har en tidligere vært meget restriktiv med å åpne for hyttebygging i snaufjellet og ved vassdrag og innsjøer. Hensynet til reindriftsnæringen har også veid tungt i disse sakene. Det ville derfor være merkelig hvis det nå skulle åpnes for en massiv nedbygging av disse verdifulle områdene. Kommuneplanenes arealdel setter forbud mot inngrep i disse områdene. Og en reguleringsplan skal også skjule til disse bestemmelsene selv om en på et vis står friere ved en regulering. En har sett hvor ødeleggende vassdragsutbyggingen kan være i et verdifullt friluftsområde som ved Meltingen i Leksvik. Hvis det blir vindkraftutbygging i fjellområdene vil mulighetene for friluftsopplevelse, uten teknisk forstyrrelse, bli fjernet i kommunene. Kraftlinjer og vindkraftanleggene bør derfor ikke realiseres. Etter vårt syn vil disse fjerne mulighetene for friluftsopplevelse for utrolig mange mennesker. Her finnes det knapt inngrepsfrie områder fra før. Det vil ikke være realistisk å tilbakeføre områdene til dagens utseende når det i framtida utvikles nye energimodeller, og områdene vil derfor være tapt for bestandig, for oss og for framtidige generasjoner.

ARTER

Fra før har kommunene vært restriktiv med bygging i store sammenhengende naturområder, i viktige friluftsområder, i leveområder for rein og ved viktige trekkveier. Vindkraftplanene vil åpne for nedbygging av slike spesielle sårbare naturområder (våtmark, myrer, snaufjell, vassdrag og strandsoner).

Direkte eller indirekte fører dette til påvirkning av truede, sårbare eller hensynskrevende plante-, dyre - og fuglearter. Rødlistarter som lom, ender, hauk, ørn og spetter kan kollidere med møllevingene, blir skremt fra leveområdene eller får nedsatt reproduksjonsevne. Eventuelle lys på møllene vil forsterke denne effekten.

Kraftledninger for tilknytning og overføring vil trolig ta livet av en mengde fugl. For enkelte arter regner en med at kollisjon mellom fugl og kraftlinjer utgjør en like stor del som det som skytes under ordinær jakt.

Hubroen, som er vår største ugle, er valgt til årets fugl for 2008. Den er klassifisert som sterkt truet på Rødlista. Det betyr at det er 20 % sannsynlighet for at arten skal dø ut innen fem generasjoner. Kystbestanden er sterkt utsatt for miljøgifter, men liksom viktig er kraftlinjer og vindkraftutbygging. Hubroen er en typisk kystfugl, og den bruker gjerne kraftlinjemastene til utsiktspunkt. Det store vingespennet fører lett til en kortslutning og den sikre død for fuglen.

Viktige trekkveier for viltet vil miste sin funksjon. De økologiske sammenhenger i vernede naturområder i og like ved utbyggingsområdene vil bli påvirket og vil kunne resultere i endrede antall plante – og dyrearter. Mange trekkveier og leveområder for rein vil både direkte og indirekte bli berørt.

KULTUR

Den kulturhistoriske bruken av landskapene fram til i dag vil med ett bli forandret når de nå blir forvandlet til industrilandskap. Vindmøllene, vegene m.m. vil bli synlig fra viktige betraktningsspunkt og kulturmiljøer, slik som hovedveger, Trondheimsfjorden, friluftsområder, setervoller, kulturstier og kulturmiljøer. Kjente eller ikke – kjente automatisk fredede kulturminner vil bli direkte eller indirekte påvirket.

FORURENSNING

For turgåere kan det skape angst og usikkerhet det å bevege seg i et slikt landskap med vindmøller. Fra utbyggers side blir det også advart mot isflak som kan kastes utover fra vingene, og en kan vel heller ikke garantere mot løsning av vingedeler som kan kastes utover i terrenget med en fart på flere hundre kilometer i timen. Områdene vil i perioder måtte sperres for uvedkommende. Det at disse områdene forsvinner som turområde vil føre til redusert trivsel og helsetilstand i befolkningen.

De mange vindmøllene, hver enkelt høyere enn Tyholtårnet, vil ruve godt i det åpne landskapet fra fjelltoppene. Den visuelle forurensningen vil ha et influensområde på 30 km. Vegskjæringer i et landskap med djupe daler og bratte fjell vil forverre situasjonen. I tillegg kan det bli nødvendig med lys på møllene, oppheng av fugleavvisere og selvfølgelig tilsluttende kraftgater i en bredde på opp til 50 meter. Om natten kan kanskje området ligne mer på en flyplass med lys på landingsstripene.

SFT angir i sin støyrapport 94:21 at fremmed lyd er uønsket i naturområder i fjellet. Like ved vindturbinen er støynivået i snitt 103 dBA. Lyden avtar selvfølgelig ut fra vindturbinen, men det er ikke mange hundre metre til neste turbin. Folk flest opplever oftest 45 dBA som plagsom. Dette er i tidligere stille områder. Det angår relativt mange, også barn og unge. Det er i åpne landskap og det er i viktige friluftsområder. Støyforurensningen vil derfor være uakseptabel.

Spesielt for vindmøller er fenomenene som kalles skyggekastning og refleksblink. Hver for seg og til forskjellige tider og på forskjellig sted kan dette virke irriterende, ikke bare for mennesker, men også for fugle – og dyrelivet.

Andre forurensningskilder vil være vibrasjoner i luft og grunn fra mølleaktiviteten, elektromagnetisk stråling som kan gjøre det nødvendig med sikkerhetssoner, jord – og sjøkabler og til slutt forurensning med klimagasser pga. produksjonsprosessen og anleggsarbeidet i terrenget.

Store vindmølleprosjekter representerer dramatiske naturinngrep med utbygging av veier i utmarka, ødeleggelse av kysthorisonten og skader på fuglelivet. Disse skadene bør skattlegges som en miljøkostnad. En må ta utgangspunkt i at forurenser betaler.

RESURSER

Vi stiller oss tvilende til at vindparkutbyggingen i fjellene er en bærekraftig bruk av områdene. Utbyggingen vil få negative følger for reiseliv og naturbasert turisme. Det vil påvirke viktige jakt – og fiskeinteresser. Reindriften vil bli direkte eller indirekte påvirket ved at leveområder og trekkveier vil bli berørt. Derfor anses utbyggingen som lite bærekraftig, dvs. at områdenes muligheter ikke kan videreføres som like gode eller bedre til neste generasjon ved en eventuell utbygging.

SAMFUNN

Vindkraftplanleggerne har valgt å ta de aller beste friluftsområdene fra lokalbefolkningen. Opp til ca. 50 – 60 % av aktuelle friluftsområder vil bli berørt i enkelte kommuner. Ved å regne med den indirekte påvirkning ved støy, visuell forurensning og endret landskap vil dette berøre enda større områder.

Det naturbaserte friluftslivet for barn og unge, både på fritida og i skolesammenheng, vil bli skadelidende. Vanskelig er det å tallfeste de ikke – målbare verdier områdene representerer i dag. Det å måle det opp mot noen kroner til en grunneier eller til kommunekassa virker likevel i denne sammenheng lite klokt.

Uberørt natur påvirker oss positivt, og et forsoomt landskap virker negativt på helsa. Det er viktig å være klar over hvilken rolle naturopplevelser kan ha innenfor forebyggende og rehabiliterende helsearbeid. Fjellturer i nærområdet bør da ikke bli en tur blant vindmøller.

For å trekke folk til seg, reklamerer kommunene i sine utlysingsannonser med : ”uberørt praktfull natur med enestående muligheter til jakt, fiske og andre former for friluftsliv. Et Norge i miniatyr og med et fristende høyfjellsterreng.” Etter vår mening blir dette å holde folk

for narr. Skal vi både klare å få folk til å komme til kommunene, og beholde de som bor der, må en bare glemme vindkrafteventyret.

På turkartene, som bl.a. dekker utbyggingsområdene, er det merket en mengde sommer – og vinterruter. Dette er gjort på bakgrunn av befolkningens nåværende bruk av områdene. Flertallet av befolkningen går turer her i fjellene, og for en stor del er disse fjellene de eneste i nærområdet. Viktigheten av disse friluftsområdene fikk en bekreftet gjennom den massive motstanden mot planene som ble vist på informasjonsmøtene og senere i underskriftsaksjonene. Og dette bør vektlegges i den videre saksbehandling.

I begrunnelsen for planene er det bare tatt hensyn til den kraftproduserende industri. Ingen hensyn er tatt for å spare de beste friluftsområdene i kommunene. Det er ikke vurdert alternativer som mindre og mer skånsom utbygging i kantområdene mellom bebyggelse og utmark. Det er videre ikke fokusert på realistiske kraftreduserende tiltak for dekning av strømbehovet.

Gjennom ENØK er potensialet stort. Ved å ruste opp gamle kraftverk og kraftledninger kan en få ut 12 TWh mer kraft. Det tilsvarer fire ganger regjeringens mål om å produsere 3 TWh fra vindkraft innen 2010. For øvrig vil en ved å bygge ut allerede godkjente vindkraftplaner produsere nok til å nå dette målet. Summen av vindkraftanlegg i drift og gitte konsesjoner nærmer seg 4,0 TWh. Nye energiformer vil overta mye av dagens produksjon, og da er det synd hvis en allerede har gjort irreversible innhogg i vår dyrebare natur. Lokalt tilpassede energy-tower, som er en form for vingeløse vindmøller, er bare et eksempel. Bygging av flere gasskraftanlegg eller vindkraftanlegg er ikke nødvendig – Norge har et potensiale av andre energibærere som tilsvarer opp til 160 TWh.

Et nytt realistisk prosjekt er Sevan flytende gasskraftverk med CO₂ – renselanlegg eller CO₂ injeksjon subsea reservoar. Prosjektet lanseres som lønnsomt uten subsidier. Overføringslinjer kan bygges til plattformer for elektrifisering eller det kan legges overføringslinjer til land. Total produksjon pr. år er beregnet til 5 TWh.

For øvrig vil vi kort kommentere at enkelte aktører innen den kraftkrevende industri også har planer om videresalg av subsidiert kraft for om mulig å kunne tjene bedre enn å drive vanlig produksjon. På Tjeldbergodden, Elnesvågen og Nyhamna i Aukra kommune på Møre satses det på å bygge flere gasskraftverk for å dekke etterspørselen i eget område. Det er i tillegg gitt utslippstillatelse for et reservekraftverk på Tjeldbergodden, og ett mobilt reservekraftanlegg til er under bygging på Aukra. På Skogn foreligger det planer om gasskraftverk, biokraftverk og produksjon av biodrivstoff (pilotanlegg for produksjon av tredjegerasjons biodiesel av trevirke på Follum). I tillegg foreligger det mulighet for ENOVA-støtte til et energisparings - prosjekt på Skogn som vil gi en reduksjon av strøm tilsvarende 10 000 husstander. Videre er det, i klimaforliket på Stortinget, enighet om å sette av 150 mill. kroner for å satse på havvindmøller som, allerede i 2012, kan stå ferdig til drift.

Klimaet har forandret seg til å bli våtere og varmere. Dette fører til mindre behov for oppvarming, og det fører til større kraftproduksjon. Middelttemperaturen lå i store deler av landet på 2 grader over normalen i 2007, og nedbøren for Norge som helhet var 115 prosent av normalen. Det er likevel på sin plass å understreke viktigheten av en bedre styring av det offentlige når det gjelder å få til en optimal fylling av vannmagasinene før vinteren. Dette for å unngå for stor eksport i høstmånedene. Daglig leder av Industrikraft Møre, Alf Reistad,

uttaler bl.a. at mer aktiv bruk/regulering av vannkraftmagasinene vil øke kraftproduksjonen tilfredsstillende. Og som kjent er det mange store kraftanlegg på Møre.

Bioenergi produksjonen, spesielt innen produksjon av elektrisitet og varme, kan tredobles i forhold til i dag og være med på å oppfylle regjeringens mål om 30TWh fornybar eller innspart kraft innen 2016. Dette har Sverige klart, og vi kan også klare det hvis vi vil. Skogen binder i dag 50 % av de menneskeskapte klimagassutslippene (totalt utslipp 54 mill. tonn CO₂ i Norge), og ved aktiv bruk av skogen kan denne klimaeffekten økes ytterligere med 15 %, dvs. 6 – 8 mill. tonn CO₂ ekstra. Dette er en billig utbygging i forhold til gasskraftverk, og konfliktnivået må sies å være lavt. Hvis en skal produsere mer kraft må en uten tvil velge bort det kontroversielle vindkraftalternativet. Jfr. den massive protesten i form av underskrifter og lignende mot etablering av vindmølleindustri i vår uberørte fjell - og kystnatur. Folk flest ønsker ikke en sammenhengende rekke av vindmøller langs hele Trøndelagskysten. Meningsmålinger og underskriftsaksjoner har i 2006 vist at så mye som 75% av det norske folk er imot denne storsatsingen på vindkraftutbygging.

Det er ingen reell kraftmangel. En stor del av kraftforbruket skyldes vår egen skapte velstandsøkning og økonomiske vekst basert på høyt energiforbruk med utgangspunkt i fosilt karbon. En såkalt krise er også skapt for å tilfredsstille oljeindustriens trang til vekst gjennom Ormen Lange og subsidiert kraft til treforedling – og metallindustrien. I tillegg satser kraftselskapene på enda mer eksport. Det er meningsløst at disse aktørene skal bestemme hvordan naturen i vårt hjemsted Fosen skal se ut for oss som er vokst opp her, bor her og som skal overlate denne prektige naturen videre til våre barn, barnebarn osv.. Det er grunn til å undersøke om det mest fornuftige hadde vært å legge planer for å snu denne utviklingen.

Et eventuelt importbehov av strøm kan synes å være skapt av den nå privatiserte kraftbransjen ved for lav magasinfylning til vinteren, for om mulig å få mer profit. I følge Statistisk Sentralbyrå (SSB) er Norge en nettoeksportør av strøm i alle tiårsperioder fra 1960 og fram til i dag. Det er bare i noen enkeltår at det har vært en nettoimport. NVE rapporterer i uke 1 i 2008 om fortsatt høy magasinfylning (74,4 %) og en rekordhøy el. produksjon i 2007 på 137,3 TWh, nesten 15 % over normalen. Det er den tredje høyeste noensinne. Normalt årsforbruk i Norge ligger på ca. 125 TWh. Eksporten er rekordstor og overføringsnettene gløder. Norske energiverk tjener penger som gras. Det har de gjort i flere år.

Det må foretas en uhildet realistisk vurdering av kraftbalansen i regionen. Statnett regner med at det i 2010 kun vil være et lite underskudd på – 1,1 TWh hvis det blir et tørrår og at en samtidig stipulerer et høyt forbruk. Da har en ikke regnet med bruk av alternative energiløsninger, bioenergi, opprusting av kraftverk og linjenett, aktiv styring av kraftmagasinene, bygging av flere gasskraftverk på Møre osv..

Vi har ingen kraftkrise i Midt-Norge. I beste fall er situasjonen anstrengt. Midt-Norge har i et normalår en underdekning på 9 TWh, fordelt på 6 TWh i Møre og Romsdal og 3 TWh i Trøndelag. Importkapasiteten fra andre deler av Norge er 12 TWh. Altså har vi 3 TWh å gå på i et normalår. Flere sikkerhetstiltak er allerede etablert og ny kraftlinje fra Fardal til Ørskog i Møre og Romsdal er planlagt bygd. Nea-Järpstrømmen kommer i tillegg til å avhjelpe situasjonen. Så Midt-Norge har ingen kraftkrise.

Statnett tror heller ikke på noe kraftunderskudd i Midt-Norge. Sjefsøkonom Jens Bråten i Statnett uttaler til media at kraftkrisen er avblåst. NVE har tidligere basert seg på trettiårserier for beregning av nedbør. En er nå imidlertid i en stigende nedbørstrend og en kan derfor

vanskelig se for seg et fremtidsscenario med kraftmangel i Norge. Dessuten gir et mildere klima enda bedre kraftbalanse gjennom økt vannkraftproduksjon og lavere forbruk.

Gasskraftverkene på Kårstø og Mongstad vil øke produksjonen ytterligere med ca. 6 TWh. I tillegg legges det nå opp til at den generelle kraftprisen skal økes, noe som igjen vil minke forbruket. Resultatet av alt dette vil, etter realistiske prognoser, føre til at Norge får et kraftoverskudd på minst 6 – 8 TWh på et normalår.

Det må kreves en samlet vurdering av konsekvensene av alle meldepliktige tiltak (linjenett, vindkraftverk) i området for å få et realistisk bilde av inngrepene. Det må ikke ferdigbehandles flere enkeltvis meldinger, reguleringsplaner, konsekvensutredninger eller konsesjoner. Jfr. anbefalinger for konsekvensutredninger.

I forslaget til vindkraftplan, fra fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag, legges det opp til en sterk reduksjon i vindkraftutbyggingen på Fosen. Her foreslås det utbygging kun for Harbakksfjellet (kons. gitt), Kvenndalsfjellet (kons. søkt) og Bessakerfjellet (under utbygging). Sør for Trondheimsfjorden foreslås fjellområdene mellom Agdenes og Snillfjord.

Fylkesmannen og landbruksdirektøren har nylig, i et brev til energiminister Åslaug Haga, langt på vei avlyst påstandene om en kommende kraftkrise i Midt – Norge. De mener det må satses på nyskaping og vilje til forandringer i industrien. Det er mer enn nok av bærekraftige energiløsninger i Trøndelag og nevner spesielt satsing på bl.a. bioenergi. Olje – og energidepartementet legger i disse dager fram en bioenergi strategi i forbindelse med klimameldingen der målet er å øke produksjonen av bioenergi med 14 TWh innen 2020.

FORHOLD TIL ANDRE LOVER OG RETNINGSLINJER

En rekke lover og retningslinjer kommer i konflikt med den aktuelle utbygging.

Viktigst er Plan – og bygningsloven som pålegger kommunene å ivareta friluftsinnteressene i all arealplanlegging og arealdisponering. Det er utpekt viktige landbruks -, natur – og friluftsområder med byggeforbud i kommuneplanens arealdel (LNF - områder 1 og 2) – dette gjelder bl.a. de berørte fjellområdene. Det er bestemmelser om byggeforbud ved sjø, langs vassdrag og innlandsvann. Dette er juridisk bindende bestemmelser det ikke skal dispenseres fra uten særlig grunn i enkeltdispensasjoner, men i prinsippet bør dette også være styrende i reguleringssaker. All arealplanlegging skal søke å forebygge og unngå konflikter mellom ulike interesser. Tiltak som gir dårlige forhold for barn og unge bør unngås.

I Forurensningsloven kreves det at fordeler og ulemper med tiltaket veies opp mot hverandre. Vindkraftplanene medfører inngrep med store negative konsekvenser som ikke kan oppveies av den relativt sparsommelige kraftproduksjonen. Erfaringsmessig blir også den reelle kraftproduksjonen mindre enn forventet. Kraftproduksjonen er først og fremst fordelaktig for kraftselskapene. For samfunnet for øvrig vil den stort sett være av negativ betydning. På bakgrunn av krav i plan – og bygningsloven og i forurensningsloven om at tiltaket skal være mer til samfunnsmessig gagn enn ulempe, må vindkraftprosjektene skrinlegges. Konfliktnivået er alt for høyt, og andre og bedre alternativer som er referert tidligere, må velges, hvis det i det hele tatt er nødvendig med mer kraft.

ILO – konvensjonen forplikter myndighetene til å treffe tiltak for å støtte urbefolkningens rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur og økonomiske utvikling. Det vil derfor være et

overgrep i Norge å beslaglegge store fjellområder som fungerer som vinterbeite og trekkvei for rein.

Europeiske landskapskonvensjonen – plikt til å ta vare på verdifullt landskap

For fylkesfriluftspanene er punkt èn å ta vare på og sikre arealer av betydning for friluftslivet.

Friluftsløven har bestemmelser om vern av friluftslivets naturgrunnlag for å fremme mulighetene til å utøve friluftsliv som en helseskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet.

Fredrikstaderklæringen, som bl.a. er vedtatt i enkelte kommuner, oppfordrer til en bærekraftig bruk av naturen slik at den sikres for neste generasjon.

Ved en eventuell utbygging av vindmøller kan aktuelle krav være :

- Sterk reduksjon av antall og størrelse av møller
- Ingen plassering i uberørt inngrepsfri natursoner slik som foreslått
- Estetisk god innpassing i landskapet
- Overføringsnett nødvendig pga redusert produksjon til kun lokalt kraftbehov ved etablering av smågrupper av vindmøller i/ved de respektive kommunesenter eller kraftkrevende industri
- Erstatning av de prissatte og ikke-prissatte verdier
- Opprettelse av et fond for tiltak innen naturmiljø, friluftsliv, reiseliv, reindriftsnæring osv..
- Jord – og sjøkabel i stor utstrekning pga faren for elektromagnetisk stråling, visuell forurensning og for å hindre kollisjoner med fugl
- Buffersone på 5 km for bygninger og konstruksjoner rundt områder med hekkende og truede rovfuglarter og andre rødlistearter
- Buffersone på 5 km for bygninger og konstruksjoner fra vernede naturområder (naturreservat, kystgranskog, verna vassdrag med mer.)
- Ikke synbare fra viktige kulturmiljøer, kulturminner og kulturlandskap
- Ikke synbare fra større befolkningsentra, fra de mest verdifulle uberørte fjellområdene i kommunene og andre viktige rekreasjonssteder

Sammendrag

- De inngrepsfrie arealene i vil bli sterkt redusert eller forsvinne for alltid
- Landskapsbildet vil forandre karakter fra i dag å være en naturpark til å bli et industriområde
- Truede og sårbare plante – dyre – og fuglearter vil bli skadelidende (Røddlistearter)
- Vindmøller, veier med mer vil bli synlige fra viktige betraktningpunkt og kulturmiljøer slik som hovedveier, Trondheimsfjorden, friluftsområder, setervoller kulturstier og kulturmiljøer
- Vindmølleprosjektene er lite miljøvennlige pga. at det fører til angst og usikkerhet å bevege seg i dette landskapet, det vil bli en visuell forurensning med influensområde på 30 40 km, høyt støynivå, skyggekastning og refleksblink, vibrasjoner, elektromagnetisk stråling og forurensning med klimagasser pga. produksjonsprosess og anleggsarbeide.
- Utbyggingen vil få negative følger for reiseliv og turisme, påvirke viktige jakt – og fiskeinteresser og være særdeles uheldig for reindriftsnæringen
- Uberørt natur påvirker oss positivt og et forsømt landskap virker negativt på helsa. Gjennomføres planene, slik som foreslått med vindmølleanlegg over hele Fosen, vil en ikke kunne oppleve uberørt natur mer her i Fosen, verken fra fjorden eller i fjellet. Dette handler derfor mye om folkehelse.
- Det naturbaserte friluftslivet vil bli skadelidende
- I begrunnelsen for planene er det tatt mest hensyn til den kraftproduserende industri – lite eller ingen hensyn er tatt for å spare de beste friluftsområdene i kommunen
- Summen av vindkraftanlegg i drift og gitte konsesjoner er langt over målet til regjeringen om å produsere 3 TWh innen 2010
- Bygging av flere gasskraftanlegg og vindkraftanlegg er ikke nødvendig – Norge har et potensiale av andre energibærere som tilsvarer opp til 160 TWh.
- Bioenergiproduksjonen kan tredobles i forhold til i dag og være med på å oppfylle regjeringens mål om 30 TWh fornybar eller innspart energi innen 2016. En aktiv utnyttelse av skogen øker bindingen av klimagasser fra over 50 % til 65 % av de menneske-skapte klimagassutslippene i Norge
- Ny bioenergi strategi nettopp kommet der målet er, gjennom div. tilskudd på 100 millioner kr, å øke energiproduksjonen på bioenergi med 14 TWh innen 2020
- Det er ingen reell kraftmangel – krisen er skapt for å tilfredsstille oljeindustriens trang til vekst gjennom Ormen Lange utbyggingen, subsidiert kraft til treforedlings – og metallindustrien og kraftselskapenes ønske om stadig mer eksport. Det er meningsløst at disse aktørene skal bestemme hvordan naturen i vårt hjemsted Fosen skal se ut for oss som er vokst opp her, bor her og som skal overlate denne prektige naturen videre til våre barn, barnebarn osv. De samfunnsmessige skadevirkningene vil her bli dominerende. I et normalår har vi 3TWh reservekraft å gå på i Midt-Norge. Sjefsøkonom Jens Bråten i Statnett uttaler til media at kraftkrisen avblåses.
- Det fins en rekke alternativer til økt energiproduksjon (bioenergi, ENØK, opprusting av gamle kraftverk og linjenett, mer aktiv bruk/regulering av vannkraftmagasinene for optimal fylling til vinteren, småkraftverk, bølgekraft, varmepumpe, solenergi, energy tower, Sevan flytende gasskraftverk med CO2-rensing, geovarme, havvindmøller, osv, osv..) I følge Enova kan kommunene spare 10% energi bare ved å snakke med vaktmesteren for regulering av lys og varme. Ved å installere styringsmekanismer for varme, ventilasjon og lys kan en minst spare 30% energi.

- Det kreves utredning for alternativ lokal tilpasning for vindkraftproduksjon (plassering, størrelse, antall møller)
- Klimaet har forandret seg. Det blir våtere og varmere. Behovet for oppvarming minker og kraftproduksjonen øker.
- Fylkesrådmannen i Sør-Trøndelag foreslår sterk reduksjon i vindkraftutbyggingen i Fosen, og dette bør vektlegges i den videre prosessen.
- Fylkesmannen og fylkeslandbruksdirektøren avlyser, i brev til energiminister Åslaug Haga, langt på vei en kommende kraftkrise i Midt-Norge og foreslår satsing på bl.a. bioenergi.
- Bakgrunnen for å sette i gang en slik voldsom vindkraftproduksjon er basert på feilaktige opplysninger om at ” det er et stort kraftunderskudd i Midt-Norge og prognosene tilsier en forverring ”. Kraftproduksjonen i 2007 var den tredje høyeste noensinne. Magasinfillingen nå i 2008 er rekordhøy og mye bedre enn prognosene tilsa. Statnett har regnet ut at det i de fleste scenarier er nok kraft i regionen, i de fleste tilfeller et lite overskudd. Det er bl.a. i 2010 regnet med at det kun i et tørrår og samtidig med en stipulering av høyt forbruk at det kan bli et lite underskudd på 1,1 TWh. Da er det ikke regnet med alternativ energiproduksjon (se over), mer aktiv styring av kraftmagasinene for bedre fylling til vinteren, flere gasskraftverk på Møre, bioenergiproduksjon og biodrivstoffproduksjon på Skogn (pilotanlegg under bygging på Follum), naturlig omstilling i industrien, industrikraftsalg med mer. Og med drift av gasskraftverkene på Kårstø og Mongstad vil en i et normalår ha et kraftoverskudd på minst 6 – 8 TWh.
- Myndighetenes ønske om økt satsing på nye fornybare energikilder må forstås slik at de ønsker mer miljøvennlig ”grønn energi” uten at det skaper så høyt konfliktnivå (jfr. den massive oppslutningen om underskriftsaksjonen) med store uopprettelige konsekvenser for miljø, naturresurser og samfunn som en slik plassering av vindkraftanlegg i uberørt fjellnatur kommer til å gjøre. Jfr. også Rio-konvensjonen, Fredrikstaderklæringen og Soria Moria avtalen om en bærekraftig utvikling. Miljøvennlig handler ikke bare om CO2 og klimagasser. Vindkraftindustri med tilhørende linjenett i uberørt fjellnatur kan ikke kalles grønn energi. Det blir derfor feil å begrunne en utbygging med at en ønsker en miljøvennlig grønn energisatsing.
- Utbyggingen strider mot en rekke lover og konvensjoner, bl.a. ILO-konvensjonen om urbefolkningens rettigheter. Utbyggingen vil være i strid med vanlige forvaltningsmessige prinsipper pga høyt konfliktnivå, jfr. den massive motstanden som er vist gjennom bl.a. underskriftsaksjoner. Og samfunnsnyttene vil være minimal målt opp mot de ulemper tiltaket medfører, jfr. krav i plan – og bygningsloven og forurensningsloven. Dette forsterkes av at det allerede i dag finnes andre konfliktdempende og miljøvennlige alternativer til slik kraftproduksjon.
- Det kreves en samlet vurdering av konsekvensene for alle meldepliktige tiltak i hele området (vindkraft, linjenett) og stopp i enkeltvis behandlinger av meldinger, reguleringsplaner, konsekvensutredninger og konsesjoner.
- Det må kreves en stans i videre vindkraftplaner inntil fylkeskommunen har ferdigbehandlet både fylkesdelplan for vindkraft og klima – og energiplanen for fylket. Dette arbeidet må samkjøres med Nord-Trøndelag.

AVSLUTTENDE KOMMENTARER TIL FYLKESDELPLANENS SPØRSMÅL :

1. Moderat utbygging

Kraftkrisen bestrides, utbyggingen er for kontroversiell og reelle miljøvennlige alternativer finnes eventuelt. Tiltakene må eventuelt behandles samlet og etter en utarbeidelse av fylkesplan, både mht. vindkraft og energi – og klimaplan.

Kraftselskapenes begrunnelse er misvisende :

- det er ingen slik kraftkrise nå, som det hevdes (se over)
- det er ikke dårlige prognoser for kraftsituasjonen (se over)
- det er ikke nødvendig å gi konsesjon for mer vindkraft for å nå myndighetenes mål om 3 TWh innen 2010 (selv en moderat utbygging slik fylkeskommunen legger opp til, fører til at vårt fylke vil oppfylle hele det nasjonale kravet),
- det er videre ikke nødvendig å bygge ut mer vindkraft for å nå myndighetenes mål om 30TWh fornybar eller spart energi innen 2016 (jfr. andre alternativer),
- det er heller ikke slik at vindkraft, i den formen det foreslås, er miljøvennlig/grønn og derfor ønskelig. Utbyggingen må ansees som unødvendig, ikke bærekraftig, ødeleggende for naturmiljøet og vil for en stor del av befolkningen føre til dårligere livskvalitet
- det er heller ikke slik at Fosen står i en særstilling med ”store områder med gode vindressurser” som skulle rettferdiggjøre inngrepene i naturen

Etter vårt syn er det gitt feilaktige begrunnelser, gjort utilstrekkelige utredninger og gitt dårlig informasjon. I fylkeskommunens utredning er det ikke tatt hensyn til folkehelseperspektivet. De ikke prissatte verdier av utbyggingsarealene er ikke vurdert. I seg selv er dette grunn til avvisning. Fylkeskommunen har tendensiøst lagt opp til at regionen har et kraftunderskudd og at : ”vindkraft er den eneste fornybare energikilden som kan gi et betydelig krafttilskudd.” Og det er unnlatt i vesentlig grad å nevne potensialet innen enøk, oppgradering av kraftverk og overføringsnett og bedre styring med vannkraftmagasinene osv..

Kommunene kurses nå, i regi av fylkeskommunen, i forbindelse med at de skal lage egne energi – klimaplaner. I beste fall kan kommunene halvere energiforbruket. Fylkeskommunen burde innta en offensiv holdning til dette arbeidet og regnet det med i foreliggende energiutredning. I følge Åslaug Haga er det nettopp innen energiøkonomisering og bioenergi det er mest og snarest å hente resultater.

Nå er det i tillegg å nevne at foreliggende konsekvensutredninger for vindkraftanlegg og linjenett er nokså mangelfulle. Jfr. merknader fra fylkesmannen. Fylkeskommunen har videre utpekt områder sør for Trondheimsfjorden uten at det har blitt foretatt konsekvensanalyser av disse områdene (vindkraftanlegg og linjenett). I tillegg kan det synes som om saksbehandlingen i kommuner og fylkesting belastet med stor grad av saksbehandlingsfeil. Vi er derfor usikker på om bakgrunns materialet er godt nok som beslutningsgrunnlag.

Fylkesdelplanen for vindkraft legger opp til en moderat utbygging av vindkraft. Dette vil si ca 3 TWh vindkraft bare fra Sør-Trøndelag. Dette tilsvarer til sammenligning en tredjedel av hele Danmarks produksjon. Fylkesplanen begrunner denne, etter vårt syn ikke moderate utbyggingen, med at det skal være med å bidra til at regjeringens mål om

30TWh ny fornybar energi og energisparing innen 2016. Sør-Trøndelag skal altså ta 10% av de nasjonale målene på vindkraft. Skal vi da ta med energisparing og andre fornybare energikilder, som bioenergi, i tillegg, vil vi snart komme opp i 50% av de nasjonale målene i vårt fylke. Det er derfor uansvarlig å belaste lokalsamfunn og natur med så mye som 3TWh vindkraft i Sør-Trøndelag.

I disse dager lanserer Olje – og energidepartementet sin bioenergistrategiplan der målet, gjennom div. støttetiltak på 100 millioner kr, er å øke produksjonen av bioenergi med 14 TWh innen 2020. Fylkeskommunens energiregnskap må ta dette med i sine vurderinger.

Det er ingen slik kraftkrise i Midt-Norge som det blir hevdet og prognosene er gode. Det meste av vindkraftproduksjonen vil gå til eksport. Det er også hevdet fra fylkeskommunen at en må ha et globalt perspektiv. Imidlertid vil en måtte regne med at uansett hvor mye kraft Norge eksporterer, så vil de fossile ressursene i verden bli utnyttet fullt ut. Norsk fornybar kraft kommer bare i tillegg til kraft produsert av brunkull eller atomkraft. Det vil være marginalt mht. å redusere verdens CO2 problem. Dette i motsetning til de store, ødeleggende og irreversible inngrepene i vår kystnatur.

Både i følge Plan – bygningsloven og Forurensningsloven heter det at det skal legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Når en vet at kraftkrisen er avblåst, slik også Statnett uttaler til media, og at det meste av kraften vil gå til eksport uten særlig virkning mht. reduksjon av de globale CO2-utslipp, vil en være skeptisk til å påføre lokalsamfunn og natur den påkjenningen det er å avstå store uberørte naturområder ved kysten og i fjellet til vindkraftindustrien. Listen må legges høyere når det ikke er et presserende innenlandsk behov.

2. Retningslinjer for utbygging

I fylkesplanen for miljø heter det at en skal ta vare på og sikre arealer for friluftslivet og øke opplevelsesverdien i friluft. Det vil måtte bety at en må være forsiktig med å ta i bruk store urørte fjellområder til vindkraftanlegg.

Et prosjekts miljøvirkninger bør vurderes ut fra ønsket om å beskytte menneskets helse, om å bidra til høyere livskvalitet ved å forbedre miljøet, om å sørge for at artenes mangfold består og om å bevare økosystemets reproduksjonsevne som en grunnleggende resurs for liv.

Tap av inngrepsfrie områder vil være et viktig argument mot planene om vindkraft. Dette er områder som er uberørt av større tekniske inngrep. Hvis en regner ut hvor stort tapet vil bli, både direkte påvirkning og indirekte gjennom stor influens fra utbygginger på fjelltoppene, vil en komme opp i store tall. Utbygging i godt synlige fjellområder må derfor unngås.

Naturmiljøet er svært sårbart i fjell og kystregionen. Mange rødlistearter, der vi har artsansvar, blir berørt. Spesielt må nevnes hubroen som er en utrydningstrua fugl. Kraftlinjer utgjør den største trusselen mot denne fuglen. Det er regnet med at så mye som 50% av bestandstilveksten mister livet i kraftlinjene. I Rogaland fins det områder der så mye som 80% av bestanden lider denne skjebnen.

Bortsett fra ved store vannkraftutbygginger må en søke å tilpasse en mindre lokal energiproduksjon der behovet er størst. Da slipper en overføringslinjer og bruk av urørt natur. Og en slipper å belaste lokalsamfunn og natur på steder som ikke har behov for energien. Dette gjelder for eksempel gasskraft, bioenergi, småkraft og som her vindkraft.

Vi er enige med fylkeskommunen og Miljøverndepartementet i at det bl.a. av hensynet til turisme og reindrift frarådes utbygging i større fjellområder og umiddelbart inntil kystleia. Storheia, mellom Åfjord og Bjugn, er et typisk eksempel på et slikt stort område. Området er på 50.000 mål og vil medføre bygging av ca 70 km tilførselsveg. Fra Storheia er det et enormt influensområde som berører fjellheimen i både Rissa og Verran i tillegg til Åfjord og Bjugn. Storheia er et regionalt viktig fjellområde som benyttes i friluftssammenheng av flere kommuner. Det er det eneste fjellområde av sitt slag for både Ørland og Bjugn. Her er det vernede lokaliteter for vassdrag og barskog, og det er innsyn fra kystkultursenteret Lysøysund. En utbygging her vil i tillegg tvinge fram et 420 kV linjnett på langs av hele Fosen med de konsekvenser det medfører.

3. Lokale interesser vektlegges

På bakgrunn av naturvernforbundets merknader må ansvarlige myndigheter oppfordres til å være samkjørt med flertallet i befolkningen og si et klart nei til en massiv nedbygging av vår verdifulle Fosennatur. Disse områdene er svært viktige for både vår og våre etterkommeres del.

Meningsmålinger og underskriftskampanjer i 2006 viste at så mye som 75% av det norske folk var imot denne storsatsingen på vindkraftutbygging. Fylkeskommunen har uttalt at lokale interesser skal vektlegges. Vi synes det er viktig at den massive motstanden blant vanlige folk blir vektlagt og at skrantende kommuneøkonomi, eller økonomiske bindinger for øvrig, ikke skal være bestemmende når det gjelder forvaltningen av vår felles arv av de aller ypperste fjellområdene mht. naturvern og friluftsliv. Vurderinger på godt faglig grunnlag er nødvendig.

Aksjonsgruppen "Vern Fosenhalvøya" har på noen få dager fått nesten 2000 underskrifter i et opprop mot vindmølleindustriens rasering av Fosennaturen. I gjennomsnitt har ca. 100 personer signert listen hver dag i starten. Vi ber om at også deres argumentasjon og krav blir behandlet seriøst og vektlagt i den videre prosess.

Mener fylkeskommunen alvor med at lokale interesser skal vektlegges må videre utbygging av vindkraft, i den form den er foreslått, avbrytes. Lokale små vindkraftanlegg, uten behov for overføringsnett, må vurderes sammen med andre alternative energikilder og former for energisparing.

Naturvernforbundet i Rissa vil derfor anbefale alternativ A – Ingen vindkraftutbygging de nærmeste 12 årene.

Med hilsen
Naturvernforbundet i Rissa

Magnar Østerås
Leder

Kopi : Miljøverndepartementet
Olje – og energidepartementet
Landbruksdepartementet
Norges Naturvernforbund
Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag